

Ideologies

Tornem a una conversa amb Jean Daniel, el qual afirma: "Quan França va ser derrotada per l'Alemanya nazi, jo tenia vint anys i era l'home més infeliç de la terra. Però tenia una cosa molt forta. Era l'esperança.

Aleshores, és cert, ens enfrontàvem a una realitat, ara per contra parlem de les possibilitats. Aquella esperança, en tots els sentits, estava alimentada per la història, pels somnis, per la convicció que el bé prevaldria sobre el mal. I sabia amb precisió on era el mal. Sabia també que podia combatre, que havia d'actuar. Per tant, no estava desesperat. Així em vaig enrolar a la divisió Leclerc, que combatia per la França Lliure. El mal era evident, reconeixedor, estava encarnat pel nazisme. I jo participava en un gran moviment col·lectiu, de masses, que tenia un objectiu." Jean Daniel parla, òbviament, com si això ja no fóra possible en el present, i el seu interlocutor li pregunta per què ara mateix un jove, o un home de mitjana edat, no podria estar animat pel mateix esperit. "Aquest és el verdader problema", respon. "Avui el mal pot estar pertot arreu. I això crea malestar, incertesa. El mal pot estar a les banlieues, pot estar a l'Iran; en certs moments, els darrers anys, qualsevol el podia situar en qualsevol lloc. Pensa en Bush, que durant un o dos anys va crear una situació en què els americans, després de l'atemptat de les torres, van creure redescobrir l'esperança en la desgràcia, val a dir, l'esperança de poder derrotar el mal. A Europa no sabem ja d'on ve el mal. Hem assistit a l'eutanàsia de la classe obrera, al crepuscle de l'exaltació del proletariat, del treballador, i estem convençuts que no es pot reformar l'home i que com a màxim es pot intentar reformar poc o molt la societat. Em resulta difícil de comprendre la meua filla Sarah [periodista], que corre pels països on es mor i es mata per curiositat professional i humana, però amb un esperit que s'assembla a la indiferència." En aquest punt, ens imaginem que ell pensa que l'esfondrament de les ideologies ha aplanat els esperits, ha creat un buit on es mouen individus desorientats, ja sense punts

Joan Francesc Mira

de referència. I constatem que, potser, la societat dita burgesa o capitalista és l'única que va ser capaç de crear una alternativa a si mateixa: com si la confrontació, la competència, foren un element necessari per al dinamisme que necessitava.

Però el socialisme, que era l'alternativa inventada, ha estat en la realitat un desastre, destinat a quedar com a tal en la història. I tanmateix, aquesta competència enfront de la democràcia occidental ha estat en últim extrem ben profitosa: moltes de les conquestes socials de què gaudim als països de l'occident capitalista han arribat gràcies a aquella competició. La Revolució d'Octubre ha estat un fracàs a llarg termini, i també les altres que se'n van derivar, però als països sense revolució els seus fruits indirectes no són gens menyspreables. Almenys fins fa pocs anys: fins que la competició s'ha acabat, liquidada, i ens ha deixat un buit que és també una carència d'estímul. Ara ja no sabem imaginar cap futur.

Potser la mort de les ideologies –o la reducció de totes a una de sola–, és també causa d'un corrent pessimista que ens inunda. "En els sondatges periòdics en què es pregunta a la gent si demà serà millor que avui o que ahir –informa Jean Daniel–, en deu anys els americans han canviat dues vegades d'opinió. Últimament s'han declarat convençuts que demà estarem com avui, potser una mica menys bé. Els europeus han estat més nets: esperen un demà pitjor que avui i que ahir. I trobe estrany que als nostres països l'ideal europeista, gràcies al qual ha canviat la història turmentada del continent, no suscite ja cap interès." És una mica estrany, en efecte: com si haguérem oblidat que, precisament gràcies a l'ideal d'Europa, hem tingut més de seixanta anys de pau, entre països tan bel·licosos que havien convertit el segle XX (i abans el segle XIX, i els anteriors) en el més sanguinari de la història. Però també aquesta idea sembla que ha quedat reduïda a ideologia remota per a buròcrates de Brussel·les i cimeres de primers ministres. I si és així, no sé què ens queda.

"La Revolució d'Octubre ha estat un fracàs a llarg termini, i també les altres que se'n van derivar, però als països sense 'revolució' els seus fruits indirectes no són gens menyspreables. Almenys fins fa pocs anys: fins que la competició s'ha acabat, liquidada, i ens ha deixat un buit que és també una carència d'estímul. Ara ja no sabem imaginar cap futur."